

Євгенія Михайлівна ЧУПРИНСЬКА,
здобувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Національної академії прокуратури України (м. Київ),
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050,
evg-ch@ukr.net

УДК 343.99+343.116+343.196 (477)

РОЛЬ ПРОКУРОРА ПРИ ПЕРЕГЛЯДІ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

На основі чинного кримінального процесуального законодавства України досліджено роль прокурора при перегляді Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах. Вивчено особливості участі прокурорів на різних стадіях перегляду Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах, особливості процесуального механізму їх участі, завдання та процесуальні функції. Запропоновано діяльність прокурорів у провадженні з перегляду судових рішень розглядати з позицій трьох функцій: контрольно-пошукової, яка полягає у виявленні та аналізі судових рішень у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ; мотивувальної, що полягає у обґрунтуванні наявності чи відсутності неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність; ініціювання перегляду та участі у судовому розгляді. За результатами дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення порядку участі прокурорів у провадженні з перегляду Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах та пропозиції до чинного законодавства.

Ключові слова: перегляд судового рішення, кримінальна справа, Верховний Суд України, прокурор, стадія провадження

Відповідно до ст. 121 Конституції України [1] прокуратура України становить єдину систему, на яку, окрім підтримання державного обвинувачення в суді, покладається низка контрольно-наглядових та представницьких функцій. Згідно зі ст. 4 Закону України “Про прокуратуру” діяльність органів прокуратури спрямована на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку і має своїм завданням захист від неправомірних посягань, зокрема, гарантованих Конституцією, іншими законами України та міжнародними правовими актами соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод людини та громадянина [2].

При цьому як справедливо зазначає Ю. М. Дьомін першочерговим завданням прокуратури є забезпечення принципу законності при ухваленні будь-якого судового рішення у кримінальних справах, якості документів реагування, своєчасність реагування на незаконні та необґрунтовані судові рішення. У той час як питання щодо необхідності своєчасного та принципового реагування прокурорів на рішення судів та обстоювання своєї позиції в умовах дії нового Кримінального процесуального кодексу України має винятково принциповий характер [3, с. 26–27].

Виходячи з того, що результати процесуальних дій учасників кримінального провадження дійсно об’єктивуються в ухваленому судом рішенні, законність та обґрунтованість якого характеризує як професійні якості конкретного складу суду, так

і рівень дотримання правових норм та забезпечення судом прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, діяльність прокурора, спрямована на максимальне сприяння ухваленню законного та обґрунтованого судового рішення має надзвичайно важливе значення. Оскільки процесуальні дії прокурора у цьому випадку відіграватимуть важливу роль не лише в окремо взятому кримінальному провадженні для осіб, які беруть у ньому участь, але і сприятимуть виконанню загальних завдань та функцій як прокуратури, закріплених у чинному законодавстві та вказаних нами вище, так і кримінального судочинства взагалі.

Питанням участі прокурора при перегляді судових рішень у кримінальних справах уже досліджувались такі вченими як М. І. Гаврилюк, Ю. М. Дьомін, М. В. Руденко, О. В. Сапін, О. М. Толочко, С. В. Шевчук та ін. Вказаними авторами вивчалися окремі аспекти участі прокурорів у провадженнях з перегляду судових рішень кримінальних справах в порядку апеляції, касації та за нововиявленими обставинами. Однак дослідження участі прокурорів у провадженнях з перегляду рішень у кримінальних справах Верховним Судом України наразі не було предметом окремого та ґрунтовного наукового дослідження.

Метою статті є визначення ролі прокурора та з'ясування функцій прокуратури загалом при перегляді Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах.

Реагування прокурора у зв'язку з ухваленням рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ (далі — ВССУ), у яких потенційно може мати місце неоднакове застосування положень Кримінального кодексу України (далі за текстом — КК України) шляхом подання заяви про їх перегляд у встановленому законом порядку, є важливим *процесуальним механізмом, гарантією* забезпечення однакового застосування норм закону України про кримінальну відповідальність судом касаційної інстанції. В силу виключності підстав та передумов провадження у Верховному Суді України така участь органів прокуратури та окремо взятого прокурора у перегляді судових рішень вищою судовою інстанцією наділена особливими *ознаками та структурою*. Аналізуючи норми чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України) [4], діяльність прокурора у перегляді судових рішень Верховним Судом України доцільно розглядати з точки зору її розмежування на *підготовчу* (допроцесуальну) та *процесуальну* стадії, остання з яких пов'язана із ініціюванням прокурором перегляду судового рішення суду касаційної інстанції Верховним Судом України та *безпосередній* участі прокурора у судовому розгляді.

Найперше окреслимо саме другу стадію прокурорської процесуальної діяльності з перегляду судових рішень Верховним Судом Україну як центральну та таку, що при такій послідовності аналізу, дозволить краще зрозуміти місце та значення підготовчої стадії. Надзвичайно важливим у цьому аспекті є питання обсягу прав та повноважень прокурора з ініціювання провадження з перегляду судових рішень Верховним Судом України та процесуальний порядок їх реалізації.

Таким правом у кримінальних справах (як і правом на внесення апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами), відповідно до ч. 6 ст. 37 Закону України “Про прокуратуру” наділені:

- 1) прокурор, який брав участь у судовому розгляді;
- 2) незалежно від його участі в розгляді справи прокурор вищого рівня: Генеральний прокурор України, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованих прокуратур (на правах обласних), їх перші заступники і заступники.

Подібні положення містяться і у ст. 25 проекту Закону України “Про прокуратуру”, підготовленому до другого читання від 1 липня 2014 року [5] з тією різницею, що у вказаних проектах право подання апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України на судові рішення у кримінальній справі

надається прокурору, який брав участь у судовому розгляді, а також незалежно від його участі в розгляді справи прокурору вищого рівня: Генеральному прокурору України, його першому заступнику та заступникам, керівникам регіональних прокуратур, їх першим заступникам та заступникам.

Уже у цьому полягає відмінність у праві прокурора подавати заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України від інших видів судочинства, оскільки відповідно до частини п'ятої ст. 37 цього ж Закону право внесення заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України на судові рішення в цивільних, адміністративних, господарських справах надається лише Генеральному прокурору України, його першому заступнику та заступникам, тобто прокурори нижчих рівнів та прокурор, що брав участь у судовому розгляді справи у суді касаційної інстанції не визначаються законодавцем як суб'єкт подання заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України у тексті Закону України "Про прокуратуру" у всіх видах судочинства, окрім кримінального.

При цьому, відповідно до положень пп. 29.4 та 29.5 наказу Генерального прокурора України № 4гн від 19 грудня 2012 р. "Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні" (далі — наказ Генерального прокурора України № 4гн) керівникам галузевих (у тому числі спеціалізованих) підрозділів прокуратур обласного рівня наказується вносити заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України за підписом керівників Генеральної прокуратури України відповідно до розподілу обов'язків та вимог процесуального законодавства, а прокурорам обласного рівня за наявності підстав для внесення заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України не менш як за місяць до закінчення процесуального строку на внесення заяви надсилати до Генеральної прокуратури України мотивоване клопотання із долученням копій судових рішень. У разі пропуску строку з поважних причин надавати докази на їх підтвердження. Відповідно ж до п. 31 цього ж наказу заступникам Генерального прокурора України, прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя і прирівняним до них прокурорам, їх заступникам за необхідності реалізовувати право на подання апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України чи за нововиявленими обставинами, на доповнення, зміну або відмову від апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, внесених ними або прокурорами нижчого рівня, незалежно від їх участі у судовому провадженні [6].

Також згідно з пп. 26.1 та 26.3 наказу Генерального прокурора України № 4гн передбачається, що копії заяв про перегляд судових рішень Верховним Судом України у такому ж порядку, що й апеляційні скарги, надсилаються до Головного управління організації участі прокурорів у кримінальному провадженні в суді, а прокурорам прокуратур районів у містах також необхідно надсилати їх і до відповідних підрозділів прокуратур міст з районним поділом для здійснення контролю за їх якістю. Таким чином наказом Генерального прокурора України конкретизується положення наведеної вище ст. 37 Закону України "Про прокуратуру". Оскільки із змісту вказаних пунктів випливає, що прокурор районного рівня, що брав участь у розгляді справи, та обласного рівня незалежно від його участі, надсилає лише клопотання про внесення заяви до Верховного Суду України на погодження до Генеральної прокуратури України, які потім надсилають заяви безпосередньо до вищого судового органу через ВССУ, що, з одного боку, дещо звужує як коло суб'єктів подання заяви до Верховного Суду України про перегляд судових рішень, так і їх процесуальні повноваження, а з іншого, створює контрольний механізм за якістю та вмотивованістю заяв про перегляд судових рішень Верховним Судом України. Також слід вказати, що прокурори районного рівня надсилають клопотання спершу до обласних прокуратур, які уже надсилають їх безпосередньо до Генеральної прокуратури України, що відповідає принципу чіткої субординації усередині органів прокуратури.

Дещо по-іншому питання суб'єктів ініціювання провадження з перегляду судових рішень Верховним Судом України регламентує КПК України, який у ч. 1 ст. 446

встановлює, що особи, визначені у ст. 425 цього Кодексу, мають право подати заяву про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 445 цього Кодексу (неоднакове застосування норм КК України), після його перегляду в касаційному порядку. Серед таких осіб (а сам перелік стосується суб'єктів права на касаційне оскарження) зазначається і прокурор, без жодної конкретизації щодо участі його як державного обвинувача у суді першої інстанції чи у розгляді справи в апеляції. Також не зазначається його посада та інші дані що дозволяє припустити, що законодавець залишив конкретизацію цього питання на долю законодавства про судоустрій та статус суддів, що, на нашу думку, хоча і не суперечить ст. 1 КПК України, яка встановлює вступлення до склад кримінального процесуального законодавства, але залишає врегулювання “галузевого” процесуального питання для регламентації загальними судоустрійними положеннями, що нелогічно.

Розкриваючи ж зміст законодавчого поняття “прокурора, який брав участь у судовому розгляді” з суб'єктної точки зору варто сказати, що ним загалом може бути прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої, апеляційної та касаційної інстанцій, якими є прокурори міст і районів, районів у містах, міжрайонні та спеціалізовані прокурори (транспортний прокурор, природоохоронний прокурор, військовий прокурор та їх заступники), їх перші заступники, заступники прокурорів, начальники головних управлінь, управлінь, відділів прокуратур, їх перші заступники, заступники, старші прокурори та прокурори прокуратур усіх рівнів.

За загальним правилом, що стосується і порядку подання заяви про перегляд судового рішення до Верховного Суду України прокурором заява про перегляд судового рішення подається до Верховного Суду України через Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Варто відзначити, що наразі законодавець уніфікував і назву документа, який подається до суду з метою перегляду, оскільки замість клопотання, як це встановлювалось КПК України 1960 року, або подання у всіх процесуальних кодексах використовується термін “заява” [7, с. 162].

Після здійснення перевірки відповідності заяви вимогам КПК України ВССУ та вирішення ним питання про допуск справи до провадження у Верховному Суді України до Верховного Суду України протягом п'яти днів з дня постановлення надсилається ухвала про допуск справи до провадження разом із самою заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами. Копія ухвали про допуск справи надсилається разом із копією заяви учасникам судового провадження (у тому числі і прокурору), а в разі відмови у допуску — особі, яка подала заяву.

Відповідно до ч. 1 ст. 452 КПК України ухвала про допуск справи до провадження разом із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами реєструється у день її надходження у Верховному Суді України та не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу. Суддя-доповідач протягом трьох днів постановляє ухвалу про відкриття провадження та надсилає її копії учасникам судового провадження. Суддя-доповідач протягом п'ятнадцяти днів з дня відкриття провадження здійснює підготовку до перегляду судового рішення Верховним Судом України, за результатами проведення якої готує доповідь та постановляє ухвалу про закінчення підготовки та призначення справи до розгляду Верховним Судом України.

Саме у судовому розгляді справи у Верховному Суді України реалізується друга складова процесуальної стадії діяльності прокурора з перегляду судових рішень вищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. Оскільки, згідно з ч. 5 ст. 453 КПК України особа, яка подала заяву до Верховного Суду України, у разі її прибуття у судові засідання має право надати пояснення по суті заявлених вимог. Якщо такі заяви, крім сторони обвинувачення, подали інші особи, першою дає пояснення сторона обвинувачення. Для з'ясування сутності норми закону України про кримінальну відповідальність, яка неоднаково застосована, можуть заслуховуватися пояснення представників органів державної влади.

При цьому, відповідно до п. 30 наказу Генерального прокурора України № 4гн, участь у судовому провадженні з перегляду судових рішень у судовому провадженні з

перегляду судових рішень Верховним Судом України забезпечувати працівникам Головного управління організації участі прокурорів у кримінальному провадженні в суді, Головного управління нагляду за додержанням законів у воєнній сфері та управління захисту прав і свобод дітей Генеральної прокуратури України відповідно до спеціалізації.

Отже, значення процесуальної участі прокурора у перегляді судових рішень Верховним Судом України полягає як у ініціюванні такого перегляду, так і у обґрунтуванні перед судом наявності у різних рішеннях Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справах неоднакового застосування одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

Виходячи з вищезазначеного перша, *підготовча*, стадія процесуальної діяльності прокурора з перегляду судових рішень у кримінальних справах Верховним Судом України, повинна забезпечувати належний рівень підготовки прокурора до ініціювання процесу та уже самого судового розгляду у стінах вищої судової інстанції а також гарантувати належну аргументацію наявності у рішеннях Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ неоднакового застосування одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

Розкриває цю стадію діяльності прокурора у перегляді Верховним Судом України судових рішень здійснення прокуратурою діяльності з виявлення рішень суду касаційної інстанції (Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ), які потребують такого перегляду з підстави неоднакового застосування Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних та кримінальних справ норм закону України про кримінальну відповідальність. Відповідно до наказу Генерального прокурора України № 6 гн від 28 листопада 2012 року “Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень” виявлення судових рішень, постановлених судом касаційної інстанції, які потребують перегляду слід здійснювати Головному управлінню представництва в суді, захисту інтересів громадян та держави при виконанні судових рішень та іншим підрозділам Генеральної прокуратури України відповідно до компетенції [8]. Отже, пошук та виявлення судових рішень, що містять неоднакове застосування Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних та кримінальних справ у цивільному судочинстві є основним обов’язком відповідного структурного підрозділу у системі Генеральної прокуратури України. При цьому подібна норма необґрунтовано відсутня у наказі Генерального прокурора України № 4гн, що створює прогалину у належному здійсненні функції моніторингу рішень суду касаційної інстанції у кримінальному провадженні, що потребують перегляду Верховним Судом України у встановлених кримінальним процесуальним законодавством випадках.

Тому пропонуємо покласти обов’язок моніторингу та виявлення рішень Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ як суду касаційної інстанції, що потребують перегляду Верховним Судом України із встановлених законом підстав, на Управління організації участі прокурорів у кримінальному провадженні в суді Головного управління представництва та організації участі у кримінальному провадженні в суді Генеральної прокуратури України, доповнивши згаданий наказ Генерального прокурора України № 4гн пунктом 29¹ з відповідним змістом.

Вищезазначене жодним чином не обмежуватиме як можливостей прокурора, що брав участь у розгляді справи у касаційному провадженні, так і прокурорів вищого рівня для здійснення пошуку та ініціювання подання заяв про перегляд судових рішень до Верховного Суду України з метою усунення виявлених розбіжностей у правозастосуванні, що мали наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень і

неправомірно вплинули на виникнення негативних юридичних наслідків для учасників кримінального провадження. Зокрема, це не суперечитиме положенню пп. 29.2 наказу Генерального прокурора України № 4 гн, за яким, на керівників галузевих (у тому числі спеціалізованих) підрозділів прокуратур обласного рівня покладається обов'язок надалі за необхідності забезпечувати своєчасне оскарження судових рішень у касаційному порядку, за нововиявленими обставинами та до Верховного Суду України та організувати підготовку проектів касаційних скарг та заяв про перегляд судових рішень. Навпаки, пропонувані зміни створюватимуть додатковий наглядовий механізм пошуку та виявлення рішень суду касаційної інстанції, які потребують перегляду Верховним Судом України з встановлених законом підстав.

Доречно зазначити, що значна частина кримінальних справ про перегляд судових рішень Верховним Судом України здійснюється за заявами заступників Генерального прокурора України. Також одним із наглядово-контрольних механізмів щодо поданої відповідним прокурором, зокрема і заступниками Генерального прокурора України, заяви про перегляд судових рішень до Верховного Суду України є діяльність відділу участі прокурорів у перегляді судових рішень Верховним Судом України. Останній за наслідками детального ознайомлення із матеріалами справи, судовим рішенням, що переглядається та тими, що надані для порівняння, досліджує наявність чи відсутності неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність і за наслідками такого дослідження шляхом окремого звернення до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ може повністю або частково підтримати заяву іншого учасника процесу або ж навести аргументи щодо відсутності неоднакового застосування норм Кримінального кодексу України. Такий лист-звернення підписується від імені начальника вказаного відділу.

Враховуючи вищесказане, парадоксальною є ситуація, коли прокурор не наділений правом для ініціювання подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України з другої із закріплених законодавцем підстав — встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. На нашу думку, слід **обов'язково надати йому таке право** з огляду на таке.

Не можна не погодитись із Д. Симоновичем, який стверджує, що прокурор у межах нагляду за дотриманням законності здійснює контроль за додержанням органами кримінального судочинства європейських стандартів та при виявленні порушень конвенційних прав і свобод людини має вжити заходи, спрямовані на усунення таких порушень. Діяльність прокурора носитиме і превентивний характер, що унеможливить подальші аналогічні порушення прав людини [9, с. 72]. На нашу думку, у цьому аспекті неприпустимо обмежуватись виключно наглядом прокурора за дотриманням конвенційних прав та свобод людини органами досудового розслідування, оскільки поставлена мета — превенція порушення конвенційних прав та їх належне забезпечення є значно ширшою та потребує надання органам прокуратури більшого обсягу як ініціативних повноважень, так і законодавчо закріплених можливостей їх реалізації. І одним з найважливіших прав прокурора, з огляду на вищесказане, має бути право звернення до Верховного Суду України з заявою про перегляд судового рішення з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом як одночасно додаткового заходу індивідуального характеру, спрямованого на належне виконання рішення Європейського суду з прав людини, так і потужного процесуального засобу відновлення попереднього правового статусу особи, забезпечення належного захисту належних їй прав та свобод, гарантованих Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

При цьому уже у перегляді судових рішень Верховним Судом України з вказаної підстави, право на подання заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України повинно належати лише Генеральному прокурору України, його першому

заступнику та заступникам, що пов'язано із тим, що звернення до Європейського суду з прав людини та наявність його рішення, ухваленого на користь Стягувача, свідчать про те, що національна судова та правоохоронна системи не впорались із завданням належного захисту прав та свобод конкретної особи, а отже не впорався і прокурор, що здійснював приймав участь у справі у суді касаційної інстанції. Далі, обґрунтованість права звернення прокурора про перегляд судового рішення до Верховного Суду України з цієї підстави полягає у нерозривному зв'язку функцій та завдань прокуратури із самим характером перегляду судових рішень із цієї підстави як додаткового заходу індивідуального характеру у структурі виконання рішення Європейського суду з прав людини. Саме органи прокуратури України в особі Генерального прокурора України та його заступників можуть та повинні встановлювати ті з рішень Європейського суду з прав людини, які для належного виконання потребують перегляду рішення національного суду. Саме прокурори можуть надати обґрунтування необхідності перегляду судових рішень у зв'язку з ухваленням рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, якщо заява подана з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК України, що зазначається безпосередньо у п. 4 ч. 2 ст. 448 КПК України, що встановлює вимоги до заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України.

Також заява прокурора про перегляд судового рішення Верховним Судом України з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною повинна направлятися до відповідного вищого спеціалізованого суду лише за письмової згоди Стягувача — особи, на користь якої Європейським судом з прав людини було винесено рішення. Але пропонувані зміни на практиці ще не реалізовані у нормах чинного законодавства.

Таким чином, пропонуємо викласти ч. 2 ст. 446 КПК України у такій редакції:

“2. Заяву про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 445 цього Кодексу, вправі подати особа, на користь якої ухвалено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, а також, за погодженням із цією особою, Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступники”.

На сьогодні, роль прокурора та органів прокуратури у перегляді судових рішень Верховним Судом України як самостійного та виключного провадження у системі кримінального судочинства спрямована на виконання двох основних функцій, що чітко асоціюються з дослідженими нами стадіями діяльності прокурора у вказаному провадженні — по-перше, пошуку та моніторингу рішень суду касаційної інстанції, у яких може мати місце неоднакове застосування судом касаційної інстанції норм КК України (на підготовчій стадії) та, по-друге, безпосереднім ініціюванням перегляду судового рішення у Верховному Суді України шляхом подання до останнього заяви про перегляд судового рішення, де може мати неоднакове застосування одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність, а також участі прокурора у судовому розгляді з підтриманням та детальним обґрунтуванням правових позицій, викладених у заяві про перегляд (на процесуальній стадії). Зрозуміло, що визначені стадії тісно пов'язані одна з одною та перебувають у логічних та причинно-наслідкових зв'язках, тоді як належна підготовка, ініціювання та участь прокурора у судовому розгляді, що підпорядковуються як меті забезпечення однаковості судового правозастосування, так і завданню гарантування захисту прав та свобод особи, становить важливий елемент прокурорської діяльності в умовах сучасної судової системи та чинного КПК України.

Тому, підсумовуючи все викладене вище щодо діяльності органів прокуратури у провадженні з перегляду судових рішень Верховним Судом України можна стверджувати про здійснення окремим прокурором та прокуратурою у цілому наступних функцій:

1) контрольно-пошукової, яка полягає у виявленні та аналізі судових рішень у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, де може мати місце неоднакове застосування одних і тих самих

норм закону України про кримінальну відповідальність, що потягло ухвалення різних за змістом рішень;

2) мотивувальної, що полягає у обґрунтуванні наявності чи відсутності неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність;

3) функції ініціювання перегляду та участі у судовому розгляді.

Крім цього, діяльність прокурора у провадженні з перегляду судових рішень у Верховному Суді України торкається низки інших важливих та актуальних процесуальних та матеріально-правових проблем, як загального, що стосується цього кримінального провадження взагалі, так і спеціального характеру, що характеризує уже виключно участь прокурора у ньому.

Дослідження ролі прокурора при перегляді Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах показало, що виконання відповідних функцій та завдань органами прокуратури на цьому етапі у значній мірі сприяє єдності судової практики та забезпеченню законності. Незважаючи на окремі недоліки, які мають місце у ході провадження з перегляду судових рішень у кримінальних справах Верховним Судом України, вдосконалення механізму участі прокурора у цьому провадженні, а також поширення його на обидві підстави перегляду судових рішень Верховним Судом України дозволить гарантувати захист прав та інтересів учасників провадження та сприятиме формуванню цілісного і завершеного процесуального законодавства.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Текст] // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-ХІІ [Текст] // ВВР. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
3. Дьомін, Ю. М. Неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону. Практика Верховного Суду України [Текст] / Ю. М. Дьомін // Вісник прокуратури. — 2013. — № 9. — С. 26–32.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Текст] // ВВР. — 2013. — № 9–10. — Ст. 88.
5. Про прокуратуру : проект Закону України підготовлений до другого читання зі змінами від 01.07.2014 р. реєстр. № 3541 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. — URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3541&skl=8.
6. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні : наказ Генерального прокурора України від 19.12.2012 р. № 4 гн [Електронний ресурс] Генеральна прокуратура України. — URL : http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
7. Сні, О. В. Клопотання у кримінальному процесі України: законодавче регулювання [Текст] : монограф. / О. В. Сні. — К. : Алерта, 2012. — 204 с.
8. Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень : наказ Генерального прокурора України від 28.11.2012 р. № 6гн [Електронний ресурс] Генеральна прокуратура України. — URL : http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
9. Симонович, Д. Функціональне призначення європейських стандартів забезпечення прав людини у кримінальному процесі [Текст] / Д. Симонович // Вісник прокуратури. — 2010. — № 12. — С. 67–73.

Надійшла до редакції 01.09.2014

Чупринская Е. М. Роль прокурора при пересмотре Верховным Судом Украины судебных решений по уголовным делам

На основании действующего уголовного процессуального законодательства Украины исследована роль прокурора при пересмотре Верховным Судом Украины судебных решений по уголовным делам. Изучены особенности участия прокуроров на различных стадиях пересмотра Верховным Судом Украины судебных решений по уголовным делам, особенности процессуального механизма их участия, задачи и процессуальные функции. Предложено деятельность прокуроров в производстве по пересмотру судебных решений рассматривать с позиции трех функций: контрольно-поисковой, которая заключается в выявлении и анализе судебных решений по уголовным делам Высшего специализированного суда Украины по рассмотрению гражданских и уголовных дел; мотивировочной, которая заключается в обосновании наличия или отсутствия неодинакового применения судом кассационной инстанции одних и тех же норм закона Украины об уголовной ответственности; инициирования пересмотра и участия в судебном разбирательстве. В исследовании сформулированы предложения по совершенствованию порядка участия прокуроров в производстве по пересмотру Верховным Судом Украины судебных решений по уголовным делам и соответствующие предложения к действующему законодательству Украины.

Ключевые слова: пересмотр судебного решения, уголовное дело, Верховный Суд Украины, прокурор, стадия производства

Chuprynska, E. M. The Role of the Prosecutor within the Revision of the Judgments in Criminal Matters by Supreme Court of Ukraine

On the basis of current criminal procedural legislation of Ukraine the author provides a complex analysis of the role of the prosecutor within the revision of the judgments in criminal matters by Supreme Court of Ukraine. The article contains the study of peculiarities of the participation of prosecutor within the different stages of revision of the judgments in criminal matters by Supreme Court of Ukraine, the procedural mechanism of their participation, objectives and procedural functions. The activity of the prosecutor in this regard has offered to divide into three main functions: control and investigation, which is the identification and analysis of judicial decisions in criminal matters held by the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases; grounding, which is the justification of the presence or absence of unequal application by the court of cassation of the same provisions of the law of Ukraine on criminal liability; initialization of the review and participation in the proceedings. The author further offers theoretical basis for developing a legal regime of participation of prosecutor within the revision of the judgments in criminal matters by Supreme Court of Ukraine. Based on the analysis of theoretical works of other scientists, proposals to Ukrainian legislation were grounded.

Keywords: revision of the judgments, criminal matter, Supreme Court of Ukraine, prosecutor, trial.

